

HỢP TÁC VỚI LIÊN XÔ VỀ THỦY VĂN HỌC

NGUYỄN VIỆT PHỒ

Tổng cục KTTV

Khoa học thủy văn ở nước ta thực chất được hình thành và phát triển từ sau ngày kháng chiến chống Pháp thành công, hòa bình được lập lại ở miền Bắc năm 1954. Sự phát triển và mở rộng của khoa học thủy văn gắn liền với những yêu cầu phát triển của thủy lợi, nông nghiệp, năng lượng, giao thông, vận tải, và nhất là đối với công tác phòng chống lũ lụt và khai thác tài nguyên nước. Nó cũng gắn liền với sự hợp tác giúp đỡ của Liên Xô về các mặt đào tạo cán bộ, cử các chuyên gia cố vấn trên các lĩnh vực qui hoạch, khảo sát thiết kế xây dựng trạm, cung cấp trang thiết bị máy móc thủy văn.

Trong vòng 30 năm qua, Liên Xô đã đào tạo cho ngành Thủy văn 8 phó tiến sĩ và hàng trăm kỹ sư. Số cán bộ này đã và đang phát huy tác dụng tích cực trên các lĩnh vực điều tra cơ bản, nghiên cứu khoa học và phục vụ thủy văn. Thông qua đó mà ngành Thủy văn đã không ngừng phát triển và lớn mạnh. Nhiều cán bộ đã trưởng thành và đã tham gia giữ địa vị chủ chốt trong công tác quản lý cũng như trong công tác nghiên cứu khoa học.

Năm 1956, đoàn chuyên gia cố vấn qui hoạch thủy điện sau khi khảo sát nghiên cứu tổng hợp nguồn tài nguyên nước các sông suối của miền Bắc nước ta, đã có nhận xét tổng hợp về đặc điểm thủy văn sông ngòi, đưa ra một quy hoạch về mạng lưới trạm thủy văn cơ bản cho miền Bắc Việt Nam, khoảng 50 trạm cần xây dựng gấp rút để điều tra tài nguyên nước phục vụ cho khai thác thủy lợi, thủy điện và cho nhu cầu kinh tế chung của Nhà nước.

Qui hoạch lưới trạm thủy văn cơ bản này đã được Bộ Thủy lợi cho triển khai thực hiện. Những năm 1958—1959—1960, công tác khảo sát thiết kế và xây dựng trạm được đẩy mạnh. Nhờ đó mà việc quan trắc thu thập các tài liệu thủy văn cơ bản được mở rộng, ổn định, nhanh chóng đi vào tích lũy số liệu. Trong những năm đó, việc tham khảo học tập các kinh nghiệm của Liên Xô được chú trọng, đặc biệt là các tài liệu tổng kết khoa học kỹ thuật, qui trình qui phạm, khảo sát xây dựng trạm, tổ chức và phương pháp quan trắc, các thiết kế công trình đo lưu tốc mẫu như công trình cấp, cầu, nôi, công trình mực nước: bậc, cọc, giếng tự ghi... Một số chuyên gia Liên Xô cũng đã giúp ta đào tạo các quan trắc viên, khảo sát xây dựng một số trạm trên các sông lớn như Lai Châu, Hòa Bình, Lào Cai, Yên Bái, Phù Ninh, Sơn Tây.

Các kinh nghiệm, các phương pháp dự báo tính toán thủy văn của Liên Xô cũng được nghiên cứu áp dụng vào việc dự báo tính toán lũ, kiệt của sông Hồng, sông Thái Bình và một số sông khác ở miền Bắc có kết quả. Các công trình nghiên cứu ứng dụng có sáng tạo vào điều kiện thủy văn nhiệt đới gió

mùa của nước ta cũng đã phát huy tác dụng phục vụ cho việc phòng chống lũ lụt, qui hoạch thiết kế và thi công cũng như quản lý các công trình trong những năm qua.

Nhờ vậy, đội ngũ cán bộ thủy văn đã dần dần trưởng thành, trình độ ngày càng được nâng cao và có khả năng giải quyết những vấn đề thủy văn của đất nước ta.

Trong khảo sát thiết kế xây dựng trạm, chúng ta đã có thể thiết kế được các công trình cáp qua sông với khẩu độ 400 — 600m, các cầu và nổi quan trắc khẩu độ 100 — 200m, trong quan trắc đã đo được tốc độ lớn nhất xấp xỉ 5m/s. Các công trình nghiên cứu công thức tính lưu lượng lớn nhất, nhỏ nhất cho các sông vừa và nhỏ, tài nguyên nước mặt miền Bắc Việt Nam, cát bùn sông Hồng và miền Bắc Việt Nam đã lần lượt được công bố phục vụ cho sản xuất.

Để chuẩn bị tiếp cận với thiết bị hiện đại nâng cao trình độ kỹ thuật của ngành Thủy văn, các đoàn thực tập về tự động hóa trong đo đạc thủy văn, chỉnh lý, lưu trữ và cung cấp số liệu thủy văn bằng máy tính điện tử đã được cử đi Liên Xô để tiếp thu kiến thức mới trong các năm 1974 — 1975. Trong những năm 80, chúng ta cũng đã cử các đoàn đi thực tập về lập các bản đồ thủy văn, dùng kỹ thuật viễn thám trong điều tra tài nguyên nước, điều tra thủy văn vùng đồng bằng cửa sông, diễn biến lòng sông, tính toán tài nguyên nước...

Các kiến thức tiếp thu được đã giúp cán bộ ta từng bước ứng dụng vào thực tế công tác, nâng dần trình độ kỹ thuật ở các bộ môn công tác.

Sự hợp tác giúp đỡ của Liên Xô đối với ngành Thủy văn Việt Nam chúng ta đã mang lại hiệu quả thiết thực và to lớn trên nhiều mặt: từ điều tra cơ bản, nghiên cứu khoa học cho đến tính toán dự báo phục vụ.

Kỷ niệm lần thứ 70 Cách mạng XHCN Tháng Mười vĩ đại, chúng ta vô cùng biết ơn ngành KTTV Liên Xô và xin chân thành chúc ngành Thủy văn Liên Xô trong những năm tới đạt được nhiều thành tựu xuất sắc hơn nữa, phục vụ đắc lực cho sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa cộng sản của mình và đóng góp tích cực vào khoa học thủy văn của thế giới.

Chúng ta cũng mong muốn sự hợp tác của hai ngành KTTV Việt Nam và Liên Xô sẽ được nâng lên một bước mới tạo điều kiện cho khoa học thủy văn Việt Nam phát triển đồng bộ, vững chắc, làm chủ được kỹ thuật hiện đại trong điều tra, đánh giá, khai thác và bảo vệ có hiệu quả nhất tài nguyên nước của nước ta. Trong chương trình hợp tác toàn diện về thủy văn, chúng ta mong muốn được sự giúp đỡ về:

— Trang thiết bị cho mạng lưới quan trắc lưu lượng nước, chất nước bằng các thiết bị tự động, tự ghi, tự báo, cho công tác xử lý, lưu trữ và cung cấp tư liệu khí tượng thủy văn, các kỹ thuật viễn thám trong điều tra tài nguyên, trong đo đạc điều tra diễn biến lòng sông, cửa sông, lòng hồ, kỹ thuật kiểm định máy móc....

— Đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ khoa học kỹ thuật trong các lĩnh vực nghiên cứu tài nguyên nước, thủy văn kho nước, thủy văn đô thị, nhiễm bẩn môi trường nước, sự ảnh hưởng của các hoạt động kinh tế xã hội, quốc phòng đến lượng và chất của tài nguyên nước v.v.

Chúc tình hữu nghị Việt Xô, sự hợp tác của hai ngành Khí tượng Thủy văn chúng ta ngày càng phát triển ổn định và vững chắc.